

Bruselj, 15.5.2018
COM(2018) 320 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU,
SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU
REGIJ**

Dokončanje zaupanja vrednega enotnega digitalnega trga za vse

**Prispevek Komisije k neuradnemu srečanju voditeljev EU o varstvu podatkov in
enotnem digitalnem trgu v Sofiji 16. maja 2018**

Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.

Vsakdo ima pravico do varstva osebnih podatkov, ki se nanj nanašajo. Osebni podatki se morajo obdelovati pošteno, za določene namene in na podlagi privolitve prizadete osebe ali na drugi legitimni podlagi, določeni z zakonom. Vsakdo ima pravico dostopa do podatkov, zbranih o njem, in pravico zahtevati, da se ti podatki popravijo. Spoštovanje teh pravil nadzira neodvisen organ.

Člena 7 in 8 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

Evropska unija bi morala ne le ohranjati naš evropski način življenja, temveč tudi opolnomočati ljudi, ki tu živijo. Biti Evropejec pomeni imeti pravico do varstva svojih osebnih podatkov v skladu z močno evropsko zakonodajo. Evropejci namreč ne želijo, da bi droni iz zraka snemali vsak njihov korak ali da bi podjetja spremljala vsak njihov klik z miško. Ker je v Evropi zasebnost pomembna. To je vprašanje človekovega dostojanstva.

Predsednik Jean-Claude Juncker
Govor o stanju v Uniji 14. septembra 2016

Evropska komisija pozdravlja odločitev predsednika Evropskega sveta, da na dnevni red Agende voditeljev vključi razpravo o varstvu zasebnosti in osebnih podatkov državljanov ter druga vprašanja v zvezi z digitalno Evropo, vključno s sprejetjem vseh zakonodajnih instrumentov za vzpostavitev enotnega digitalnega trga. V tem sporočilu je predstavljen niz konkretnih ukrepov za zagotovitev popolnega varstva zasebnosti in osebnih podatkov državljanov in za pospešitev dokončanja enotnega digitalnega trga v letu 2018 ter je tudi prispevek k neformalni razpravi voditeljev držav ali vlad, ki bo 16. maja 2018 v Sofiji¹.

1. Uvod

Evropski svet je leta 2015 potrdil strategijo za enotni digitalni trg za Unijo. Tri leta pozneje enotni digitalni trg postaja resničnost². Komisija je predstavila vse načrtovane zakonodajne predloge³. Predloga o mobilnem gostovanju in prenosljivosti storitev spletnih vsebin sta že bila sprejeta. Splošna uredba o varstvu podatkov se bo po vsej Uniji začela neposredno uporabljati 25. maja. V nekaj tednih bodo uvedeni drugi pomembni novi ukrepi na področju varnosti omrežij in informacij ter elektronske identifikacije. Doseženo je bilo soglasje o naslednjem sklopu zakonodajnih predlogov, ki bodo odprli dostop do spletnih storitev in bodo sledili pred koncem leta. Vse to so ključni koraki na poti k cilju dokončanja enotnega digitalnega trga.

Strategija za enotni digitalni trg je bistvenega pomena za uspešno delovanje EU v nastajajočem svetovnem podatkovnem gospodarstvu. Podatki so ključno sredstvo v današnji digitalni družbi. Pametni telefoni, energetska omrežja, avtomobili, gospodinjski aparati in posamezniki s svojimi vsakodnevnimi dejavnostmi vsako sekundo ustvarjajo podatke v vse večjem obsegu. Proizvajalci, platforme in ponudniki storitev z zbiranjem, obdelavo in uporabo teh podatkov uporabnikom zagotavljajo nove storitve in pridobijo konkurenčno prednost.

EU je pri izkoriščanju priložnosti, ki jih ponuja podatkovno gospodarstvo, počasna: v Evropi so shranjeni samo okoli 4 % svetovnih podatkov. Vendar ima Evropa veliko prednosti: močno proizvodno bazo, hitro rastoč zagonski ekosistem, nedavno digitalizirane industrijske procese in usposobljeno delovno silo. Če te prednosti izkoristimo in okrepimo, lahko evropsko podatkovno gospodarstvo postane močan vzvod za spodbujanje rasti, ustvarjanje novih delovnih mest ter odpiranje novih poslovnih modelov in novih priložnosti za inovacije⁴. Vrednost evropskega podatkovnega gospodarstva bi lahko do leta 2020 presegla 700 milijard EUR, kar predstavlja 4 % gospodarstva EU.

Vendar pa revolucija podatkovnega gospodarstva prinaša tudi izzive za naše družbe in za vrednote, na katerih temelji Unija, vključno z demokracijo, človekovimi pravicami in pravno državo. Nedavni dogodki so pokazali, da se podatki lahko zbirajo, obdelujejo in uporabljajo na račun zasebnosti. Dostop do velikih količin podatkov se lahko uporabi za ustvarjanje neupravičene prednosti pred konkurenti ali celo za vplivanje na medije in javno mnenje. Lahko se zgodi, da do osebnih podatkov nepooblaščen dostopajo tretje osebe. Spoštovanje zasebnega življenja in varstvo osebnih podatkov sta v EU temeljni pravici, določeni v Listini

¹ Sklepi Evropskega sveta z dne 22. marca 2018.

² COM(2015) 192 z dne 6. maja 2015, Sporočilo „Strategija za enotni digitalni trg za Evropo“.

³ Glej Prilogo.

⁴ COM(2018) 306, „Obnovljeni evropski načrt za raziskave in inovacije“; COM(2018) 267–272, „Za močnejšo Evropo: vloga mladinskih, izobraževalnih in kulturnih politik“.

EU o temeljnih pravicah⁵. Močno varstvo podatkov, zaupnost komunikacij in varnost podatkov so ključnega pomena za odpravo dvomov posameznikov o zlorabi njihovih podatkov in za vzpostavitev zaupanja. Brez tega zaupanja potencial uspešnega podatkovnega gospodarstva ne bo dosežen.

V tem sporočilu je Evropski svet pozvan, naj prednostno obravnava preostala vprašanja za uresničitev enotnega digitalnega trga in zagotovi, da bo EU ostala ključni akter v svetovni tekmi pri vzpostavljanju podatkovnega gospodarstva⁶. Tega ni mogoče storiti brez zaupanja državljanov v varstvo in uporabo njihovih podatkov.

2. Varstvo osebnih podatkov in krepitev zaupanja v digitalno gospodarstvo: splošna uredba o varstvu podatkov in uredba o e-zasebnosti

Nova ureditev varstva podatkov za posameznike v EU

Dve tretjini Evropejk in Evropejcev skrbi, da nimajo nadzora nad svojimi informacijami na spletu, polovica pa je zaskrbljenih, da bi lahko postali žrtve goljufij⁷.

Nedavna razkritja v zvezi s primerom „Facebook/Cambridge Analytica“ so povečala ozaveščenost državljanov, da se njihovi podatki lahko zlorabijo, če niso ustrezno zaščiteni. Organi EU za varstvo podatkov ukrepajo v skladu z veljavnimi pravili o varstvu podatkov in usklajeno preiskujejo ta primer. Komisija je v stiku s podjetjem Facebook in ga poziva k predložitvi podrobnejših informacij in polnemu sodelovanju z organi za varstvo podatkov na Irskem in v Združenem kraljestvu, ki vodijo preiskavo, da se razjasni, kaj se je zgodilo in ali so skoraj trije milijoni prizadetih posameznikov iz EU še vedno ogroženi.

Ti dogodki kažejo, da je EU ravnala prav, ko je sprejela stroge predpise o varstvu podatkov. S **splošno uredb o varstvu podatkov**, ki se bo po vsej Uniji začela neposredno uporabljati 25. maja⁸, bo EU bolj opremljena za preprečevanje takih primerov in njihovo obravnavo v prihodnosti.

Kaj se bo spremenilo s splošno uredb o varstvu podatkov

Prvič, posamezniki bodo imeli boljši nadzor nad tem, kako podjetja obdelujejo njihove osebne podatke⁹. Uredba se bo uporabljala v večini primerov, pri katerih je predpogoj za zbiranje podatkov obstoj pogodbe s posameznikom ali jasna privolitev posameznika, pri čemer se molk ali nedejavnost ne more šteti kot privolitev. Uvajajo se okrepljene zahteve glede preglednosti ter pravice do informacij, dostopa in izbrisa („pravica do pozabe“). Pred nadaljnjo ponovno uporabo podatkov za nov namen je treba o tem obvestiti uporabnika in pridobiti novo privolitev, razen če je taka uporaba sicer zakonita in dovoljena v skladu z Uredbo. Na primer, podjetje, ki zbira podatke o strankah za namene storitev za stranke, bo moralo stranko obvestiti, če bo nameravalo te podatke uporabiti za proučevanje njenih nakupovalnih navad in za to pridobiti ustrezno privolitev. Zbiranje velikih količin osebnih podatkov na podlagi kakršne koli pogodbe ali dogovora o privolitvi bi bilo v nasprotju z načeloma omejitve namena in najmanjšega obsega podatkov.

⁵ Člena 7 in 8 Listine EU o temeljnih pravicah.

⁶ Sporočilo o vmesnem pregledu izvajanja strategije za enotni digitalni trg, COM(2017) 228 final z dne 10. maja 2017.

⁷ Posebna raziskava Eurobarometra št. 431, Poročilo o varstvu podatkov, junij 2015.

⁸ Uredba (EU) 2016/679.

⁹ Zakonitost obdelave, člen 6 splošne uredbe o varstvu podatkov, Uredba (EU) 2016/679.

Drugič, uredba uvaja **močnejšo zaščito pred kršitvami varstva podatkov**, tudi z obveznostjo uradne obvestitve nadzornega organa najpozneje v 72 urah, kadar je verjetno, da bi bile s kršitvijo varstva osebnih podatkov ogrožene pravice in svoboščine posameznika. V nekaterih okoliščinah uredba določa, da je treba o kršitvi obvestiti osebo, na katero se nanašajo osebni podatki.

Tretjič, uredba bo povečala učinkovitost sodelovanja med nacionalnimi nadzornimi organi v čezmejnih primerih ter zagotovila usklajeno razlago in uporabo pravil v Uniji, tudi prek Evropskega odbora za varstvo podatkov, ki bo pripravil smernice ter zagotavljal dosledno razlago in uporabo, kadar bodo primeri zadevali več držav članic EU.

Nazadnje, z novim okvirom se bo okrepilo tudi izvrševanje, osredotočeno na mrežo nacionalnih organov za varstvo podatkov, ki bodo vsi imeli pristojnost za nalaganje glob upravljavcem in obdelovalcem, ki lahko dosežejo do 20 milijonov EUR ali, v primeru podjetij, 4 % letnega prometa na svetovni ravni, kateri koli znesek je višji.

Pravila EU o varstvu podatkov omogočajo prosti pretok osebnih podatkov v Uniji, iz katerih je mogoče ustvariti kritično maso podatkov, ki je bistvena za močno podatkovno gospodarstvo. Na primer, čezmejni pristopi pri uporabi podatkov iz pametnih števec državljanov za aplikacije pametnih omrežij in boljše energetska varnost temeljijo na prostem pretoku osebnih podatkov. Kot je pojasnjeno v sporočilu z naslovom „Umetna inteligenca za Evropo“¹⁰, bi bilo treba spodbujati razpoložljivost podatkov v zasebni lasti v širšem interesu. Tako bi na primer izmenjava podatkov o izbruhu epidemije v vseh državah lahko prispevala k bolj pravočasnemu odzivu zdravstvenih organov. Izmenjava osebnih zdravstvenih podatkov in dostop do njih bi lahko izboljšala diagnostiko in zdravljenje. Izmenjava podatkov iz avtomobilov in prometa bi lahko izboljšala upravljanje prometa in zmanjšala zastoje. Vse to je mogoče doseči in hkrati zagotoviti tudi visoko raven varstva osebnih podatkov.

Vzpostavitev pravega evropskega podatkovnega prostora¹¹ zahteva enake konkurenčne pogoje tudi za neosebne podatke in predlog v zvezi s tem je že bil predložen¹². Za hitro dokončanje **uredbe o prostem pretoku neosebnih podatkov** bodo koristni tudi predlogi za izboljšanje dostopa do podatkov iz javnega sektorja (glej spodaj).

Nova ureditev varstva podatkov mora v praksi delovati od prvega dne dalje¹³. V dveletnem prehodnem obdobju so se nacionalne uprave, organi za varstvo podatkov in zasebni subjekti pripravljali na novi okvir. Zdaj so potrebna dodatna prizadevanja za zagotovitev, da bodo vsi v celoti pripravljeni. Do roka sta le še dva tedna, večina držav članic pa še ni sprejela vseh potrebnih ukrepov za zagotovitev, da bo njihov nacionalni regulativni sistem v celoti skladen z Uredbo in da bodo njihovi nacionalni organi za varstvo podatkov imeli ustrezne vire, da lahko v celoti opravljajo svojo vlogo. Bistveno je, da se ti ukrepi hitro sprejmejo. Komisija poziva države članice, naj sprejmejo vse potrebne ukrepe in posebno pozornost posvetijo potrebam manjših podjetij ter zagotovijo, da stroški izpolnjevanja obveznosti teh podjetij ne bodo ovirali njihove zmožnosti za tekmovanje z velikimi podjetji.

¹⁰ COM(2018) 237 z dne 26. aprila 2018.

¹¹ Sporočilo „Na poti k skupnemu evropskemu podatkovnemu prostoru“, COM(2018) 232 final z dne 25. aprila 2018; Sporočilo „Oblikovanje evropskega podatkovnega gospodarstva“, COM(2017) 9 z dne 10. januarja 2017.

¹² Predlog uredbe o okviru za prosti pretok neosebnih podatkov, COM(2017) 495 final z dne 13. septembra 2017.

¹³ COM(2018) 43 – Okrepljeno varstvo, nove priložnosti – navodila Komisije o neposredni uporabi splošne uredbe o varstvu podatkov od 25. maja 2018.

E-zasebnost: zaupnost komunikacij

Zmožnost zaupnega komuniciranja, tako na spletu kot zunaj njega, je pravica, priznana v Listini EU o temeljnih pravicah, in pomembna zahteva državljanov za digitalno družbo¹⁴. Unija ne more dopustiti razmer, v katerih bi lahko nekdo najprej ustvaril podrobne politične profile državljanov z rudarjenjem podatkov iz njihove osebne komunikacije in podatkov o njihovi lokaciji, nato pa te podatke uporabil za poskus manipulacije političnega obnašanja državljanov.

Zato so za zagotovitev, da se ne krši zaupnost spletnih komunikacij Evropejk in Evropejcev, poleg splošne uredbe o varstvu podatkov nujni predpisi o **e-zasebnosti**. To pomeni tudi, da podatkov o elektronskih komunikacijah ne bi smel obdelovati nihče razen končnega uporabnika in noben ponudnik storitev ne bi imel dostopa do naprav brez privolitve uporabnikov. Posamezniki bodo lahko dejavno nadzorovali svojo spletno prisotnost prek brskalnikov, aplikacij in digitalnih naprav ter preprečili nedovoljeno sledenje ali prisluškovanje brez privolitve. S tem bi vzpostavili svetovni standard z usklajenim sklopom predpisov o varstvu podatkov in digitalni zasebnosti.

Ko bi sozakonodajalca odobrila nova pravila o e-zasebnosti, bi ta veljala tako za tradicionalne telekomunikacijske operaterje kot tudi za nove komunikacijske storitve, kot so elektronska pošta, storitve takojšnjega sporočanja ali spletne govorne storitve¹⁵. To bi zagotovilo zaupnost komunikacij in enake konkurenčne pogoje za vse ponudnike. Komisija poziva Svet, naj hitro sprejme skupno stališče, da se jeseni lahko začnejo pogajanja z Evropskim parlamentom in se doseže napredek pri dosegu soglasja.

Mednarodni tokovi podatkov

Nova pravila EU o varstvu podatkov za Unijo prinašajo tudi nove priložnosti svetovnega podatkovnega gospodarstva. Razširjajo nabor orodij za mednarodni prenos osebnih podatkov tretjim osebam, saj dodajajo mehanizme potrjevanja in odobrene kodekse ravnanja skupaj z zavezujočimi in pravno izvršljivimi zavezami upravljavca ali obdelovalca kot alternativnimi možnostmi za zagotavljanje visoke ravni varstva osebnih podatkov, ki se prenašajo iz EU. Enotna in poenostavljena pravila bodo povečala tudi privlačnost EU za vhodne naložbe.

Način, kako organi Združenih držav obravnavajo dogodke primera „Facebook/Cambridge Analytica“, je pomemben preizkus za zasebnostni ščit EU-ZDA, ki od leta 2016 zagotavlja raven varstva, enakovredno ravni varstva v EU. Komisija je zadovoljna, da je Zvezna komisija ZDA za trgovino začela preiskavo in jo bo pozorno spremljala, tudi glede na drugi letni pregled ureditve, ki bo opravljen septembra 2018. Zasebnostni ščit zagotavlja, da ima vsak posameznik iz EU, ki meni, da so podjetja iz ZDA, ki sodelujejo v zasebnostnem ščitu in ga uporabljajo za prenesene podatke, njegove podatke obdelovala nezakonito, na voljo več oblik sodnega varstva, ki so zlahka in tudi cenovno dostopne.¹⁶ Komisija bo še naprej spremljala, ali se v praksi to dejansko izvaja.

Vse več držav po svetu spoznava, da strogi predpisi o varstvu podatkov in zasebnosti ne zagotavljajo le temeljnih pravic, temveč ustvarjajo tudi zaupanje v digitalno gospodarstvo.

¹⁴ Zmožnost zaupnega komuniciranja, tako na spletu kot zunaj njega, je pravica, priznana v členu 7 Listine EU o temeljnih pravicah; v splošni uredbi o varstvu podatkov pa pravica do zasebnosti in zaupnosti komunikacij ni posebej obravnavana.

¹⁵ COM(2017) 10. Od 25. maja 2018, ko se bo začela uporabljati splošna uredba o varstvu podatkov, do odobritve novih pravil, se sklicevanja na privolitve v skladu z veljavnim okvirom za e-zasebnost (Direktiva 2002/58/ES) štejejo kot sklicevanja na privolitve v skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov.

¹⁶ Poročilo o prvem letnem pregledu delovanja zasebnostnega ščita EU–ZDA, COM(2017) 611 z dne 18. oktobra 2017.

Zato številne države sprejemajo ali posodablajo zakonodajo o varovanju zasebnosti. Pogosto jih pri tem navdihuje splošna uredba o varstvu podatkov, torej pravila EU predstavljajo svetovni standard za varstvo in zasebnost podatkov. Komisija trenutno razmišlja o sklepih o ustreznosti varstva z Japonsko in Južno Korejo, kar bi pomenilo, da bi za osebne podatke, ki se prenesejo iz EU v ti državi, veljala enaka raven varstva in pravic do sodnega varstva kot v EU.

Hkrati je Komisija razvila pristop glede načina, kako se lahko EU s pomočjo trgovinskih in naložbenih sporazumov spoprijeti s protekcionističnimi praksami pri čezmejnem pretoku podatkov v digitalnem gospodarstvu, obenem pa zagotovi, da je pravica do varstva osebnih podatkov in zasebnosti v celoti ohranjena. Ko bo ta pristop vključen v trgovinske in naložbene sporazume EU, bo spodbujal prosti pretok podatkov in zaupanje v način, kako se osebni podatki obdelujejo.

Glede na strateški pomen splošne uredbe o varstvu podatkov za podatkovno suverenost Evropske unije bi moral Evropski svet vse države članice spomniti, da ne bi smele ovirati njene takojšnje in neposredne uporabe od 25. maja 2018, temveč bi morale opremiti neodvisne nacionalne organe za varstvo podatkov z vsemi potrebnimi viri, da se zagotovi popolna in učinkovita uporaba novega pravnega okvira na enakovreden in enoten način v vseh državah članicah. Za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev, kot jih je predvidel zakonodajalec EU, bo Komisija takoj po 25. maju 2018 začela postopke za ugotavljanje kršitev, če države članice ne bodo izpolnile svojih obveznosti na podlagi splošne uredbe o varstvu podatkov.

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, naj pospešita delo in čim prej zaključita pogajanja o uredbi o e-zasebnosti (ki jo je Komisija predlagala januarja 2017) ter o posodobljeni uredbi EU o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije in o prostem pretoku takih podatkov.

3. Pospešitev dokončanja enotnega digitalnega trga: dokončanje ključnih predlogov

Odprava ovir za enotni digitalni trg znotraj Evrope bi lahko k evropskemu bruto domačemu proizvodu prispevala dodatnih 415 milijard EUR¹⁷. Od uvedbe strategije za enotni digitalni trg leta 2015 je Komisija napredovala z delom in predložila predloge za vseh 29 pobud, ki so bile opredeljene kot bistvene za delujoč enotni digitalni trg¹⁸. Državljeni že uživajo koristi: ker ni več dodatnih stroškov za **gostovanje** v mobilnih telefonskih omrežjih, se je v letu do poletja 2017 uporaba podatkov pri potovanju v druge države članice povečala za štirikrat¹⁹. **Prenosljivost** pomeni, da lahko državljani zdaj gledajo svoje najljubše avdiovizualne vsebine in športne prireditve povsod v EU. Odprava nepoštenih **omejitev geografskega blokiranja** bo potrošnikom zagotovila svobodo pri spletnem nakupovanju ter omogočila večjo preglednost in izbiro pri **cenah dostave paketov** za spletne nakupe. Skupaj z novim **okvirom za davek na dodano vrednost za e-trgovanje** ter novimi **pogodbenimi pravili** tako za spletne vsebine kot blago bo do konca mandata te Komisije vzpostavljen celovit okvir za e-trgovanje, okrepljen z močnim **sodelovanjem na področju varstva potrošnikov**. Za zagotovitev tega napredka je ključno dokončanje pogajanj o predlogih o **pogodbenih pravilih**, da bodo potrošniki na spletu lahko kupovali z zaupanjem, da bo zagotovljeno enako sodno varstvo za kakršno koli nepravilno delovanje digitalnih vsebin – kot je prenesena

¹⁷ COM(2015) 192 z dne 6. maja 2015.

¹⁸ Glej Prilogo.

¹⁹ Primerjalno poročilo organa BEREC o mednarodnem gostovanju v obdobju od aprila do septembra 2017.

glasba ali programska oprema – ne glede na to, kje v EU se nakup opravi. Pričakuje se, da bo s tem izboljšanim pravnim okvirom dodatnih 122 000 podjetij začelo prodajati potrošnikom v drugih državah članicah, kar pomeni okrepitev gospodarstva EU za štiri milijone EUR.

Kibernetska varnost pri rešitvah na podlagi podatkov je ključni gradnik za zaupanje uporabnikov. Polno izvajanje prvega zakona v EU na področju kibernetske varnosti, tj. direktive o varnosti omrežij in informacijskih sistemov²⁰, s strani vseh držav članic, je prvi bistven korak do kibernetske odpornosti EU. Države imajo tako v rokah glavna orodja za boj proti kibernetskim grožnjam, kar bo prispevalo k razvoju višjih standardov, predlagani okvir za certificiranje kibernetske varnosti²¹ pa bo pripomogel k širjenju varnih kibernetskih rešitev. Če Evropski parlament in Svet v kratkem času dosežeta soglasje, bi se lahko v izdelke hitro vključili višji standardi odpornosti in bi se okrepilo zaupanje potrošnikov v vgrajeno varnost. Kibernetska varnost mora temeljiti na učinkovitem odvrčanju od kriminalnih dejavnosti, zato bi bilo bistveno hitro sprejetje ambicioznega sklopa skupnih minimalnih standardov za boj proti goljufijam in ponarejanju negotovinskih plačilnih sredstev²².

Septembra 2018 se bodo začele uporabljati zahteve za **scheme elektronske identifikacije**, ki bodo zagotavljale interoperabilnost javnih storitev elektronske identifikacije in drugih varnih storitev po vsej Uniji²³. Skupaj z **enotnim digitalnim portalom** za dostop do informacij in postopkov na spletu bodo države članice lahko ponudile enostavnejše okolje za potrošnike in podjetja pri poslovanju z javnimi upravami v EU.

Evropsko podatkovno gospodarstvo je odvisno tudi od visokokakovostne povezljivosti za zagotavljanje digitalnih vsebin v vseh delih EU, vključno prek satelitskih komunikacij. Zato je potrebno soglasje med Evropskim parlamentom in Svetom o **zakoniku o elektronskih komunikacijah**, ki bo zagotovilo, da bodo do leta 2020 vse države članice EU dodelile potrebne frekvence za uvedbo naslednje, pete generacije omrežij 5G²⁴. S tem bo vzpostavljen stabilen regulativni okvir za naložbe v visoko zmogljiva omrežja. Za uvedbo storitev na področju avtomatizirane mobilnosti bo potrebna nadgradnja omrežij ob glavnih prometnih poteh, v bolnišnicah pa bo njihova uvedba potrebna, da bodo zdravniki lahko opravljali preglede in kirurgijo na daljavo²⁵.

Poleg tega je za razcvet evropske kulture in identitete v digitalni dobi in za zagotavljanje nadomestil ustvarjalcem, kadar se vsebina deli prek spletnih platform, potrebno soglasje o predlogih v zvezi z **avtorskimi pravicami**²⁶.

Zdaj morata Evropski parlament in Svet pospešiti delo, da bodo pogajanja o vseh teh predlogih zaključena do konca leta 2018 in bo enotni digitalni trg lahko dokončan v korist evropskih državljanov.

²⁰ Direktiva 2016/1148 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o ukrepih za visoko skupno raven varnosti omrežij in informacijskih sistemov v Uniji.

²¹ COM(2017) 477 z dne 13. septembra 2017.

²² COM(2017) 489 z dne 13. septembra 2017.

²³ Uredba (EU) št. 910/2014 o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja za elektronske transakcije na notranjem trgu (uredba eIDAS).

²⁴ COM(2016) 590 z dne 14. septembra 2016.

²⁵ Sporočilo „Povezljivost za konkurenčen enotni digitalni trg – evropski gigabitni družbi naproti“, COM(2016) 587 z dne 14. septembra 2016; Sporočilo „Akcijski načrt za 5G v Evropi“, COM(2016) 588 z dne 14. septembra 2016. Sporočilo „Na poti do avtomatizirane mobilnosti: strategija EU za mobilnost prihodnosti, COM(2018) 283 z dne 16. maja 2018; Sporočilo o digitalnem zdravstvu in zdravstvenem varstvu, COM(2018) 233 z dne 25. aprila 2018.

²⁶ COM(2016) 593 in COM(2016) 594 z dne 14. septembra 2016.

4. Prihodnost enotnega digitalnega trga: ustrezno okolje za rast

Digitalizacija je bistvena za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest v EU v prihodnosti. Trenutno je le eno od petih evropskih podjetij visoko digitalizirano²⁷. Velike koristi strategije za enotni digitalni trg bodo lahko uresničene le, če digitalizacija preprede celotno gospodarstvo EU. Da bi se to lahko zgodilo, mora EU odigrati ključno vlogo pri vzpostavitvi ustreznega okolja.

Družbena omrežja in digitalne platforme

Poslovni model družbenih omrežij in digitalnih platform v veliki meri temelji predvsem na podatkih, pridobljenih od njihovih uporabnikov. Ta omrežja in platforme uporabnikom prinašajo koristi, vendar nekatere prakse njihove uporabe podatkov odpirajo tudi resna vprašanja in jih je treba stalno pozorno spremljati.

Zdi se, da algoritmi za izbiro novic za uporabnike družbenih medijev pogosto dajejo prednost senzacionalističnim ali oglaševanim vsebinam ter omogočajo lažje ciljno usmerjanje informacij na posebne skupine uporabnikov. To lahko olajša manipuliranje z deli javnega mnenja, ki se vse bolj izogibajo alternativam v obliki visoko kakovostnih in bolj zaupanja vrednih drugih virov novic, ter prispeva k polarizaciji ali celo radikalizaciji stališč. Rezultat je širjenje **dezinformacij**, njihov učinek pa je še posebej pomemben v volilnem času. Poleg tega je zakone o volilnem oglaševanju in pravila za financiranje kampanj na spletu težavno izvrševati, kar lahko ogrozi volilne procese.

Pri nedavnih volitvah in referendumih v ZDA in EU ter razkritjih v zvezi s primerom „Facebook/Cambridge Analytica“ se je pokazalo, kako te tehnike in prakse delujejo v praksi. Komisija sprejema ukrepe za izboljšanje preglednosti vsebin in vzpostavitev mreže EU za preverjanje dejstev, da bi uporabnikom pomagala oceniti verodostojnost virov novic in njihovo izpostavljenost različnim virom informacij, do konca leta pa bo ocenila, ali so potrebni dodatni regulativni ukrepi²⁸.

Komisija je z volilnimi organi držav članic razpravljala tudi o najboljših praksah za ugotavljanje, blažitev in obvladovanje kibernetских tveganj in tveganj v zvezi z dezinformacijami, povezanih z volilnimi postopki pri pripravah na volitve v Evropski parlament maja 2019, in bo deležnike pozvala k nadaljnji zavezanosti, da obravnavajo ta vprašanja, zlasti na naslednjem letnem kolokviju o temeljnih pravicah novembra 2018, ki bo posvečen demokraciji.

Evropa ukrepa tudi za zaščito državljanov pred nezakonitimi vsebinami. Priporočilo Komisije o **ukrepih za učinkovito preprečevanje nezakonitih spletnih vsebin** priporoča posebne ukrepe za platforme in države članice za izboljšanje odkrivanja, odstranjevanja in preprečevanja nezakonitih vsebin²⁹. Komisija zbira dokaze o učinkovitosti prostovoljnih ukrepov in obsežnosti problema ter bo pred koncem leta 2018 proučila nadaljnje možne ukrepe za izboljšanje učinkovitosti boja proti nezakonitim spletnim vsebinam.

Digitalne platforme pogosto delujejo kot spletni posredniki za druga podjetja, da lahko ta dosežejo potrošnike. So zelo pomembno sredstvo za doseganje strank in njihova vloga je za sodobno gospodarstvo bistvena. Za zagotovitev poštenega, predvidljivega, trajnostnega in

²⁷ Evropska komisija, Pregled stanja na digitalnem področju za leto 2017.

²⁸ Sporočilo „Boj proti dezinformacijam na spletu: evropski pristop“, COM(2018) 236 final z dne 26. aprila 2018.

²⁹ C(2018) 1177 z dne 1. marca 2018.

zaupanja vrednega spletnega poslovnega okolja je Komisija predlagala **obveznosti glede preglednosti in pravnega varstva** za takšne digitalne platforme³⁰. Ti ukrepi bi vključevali obveznosti platform, da poslovne uporabnike obveščajo o merilih, ki se uporabljajo za razvrstitev vsebine poslovnih uporabnikov, o prihodnjih spremembah pogojev uporabe storitve in o tem, kako uporabljajo podatke, ki izhajajo iz posredniških storitev³¹. Potrebe po nadaljnjih ukrepih se bodo ocenjevale tudi v prihodnje. Evropski parlament in Svet bi morala ta predlog obravnavati prednostno.

Obveznost glede preglednosti pri razvrstitvi dopolnjuje predlog, ki je bil pripravljen kot del **novega dogovora za potrošnike**, da se potrošnikom jasno prikažejo morebitni prednostno razvrščeni rezultati iskanja, ki so bili plačani, vključuje pa tudi zahtevo po obveščanju o glavnih parametrih za razvrščanje na spletnih tržnicah³².

Vlaganje v podatke, umetno inteligenco in visoko zmogljivo računalništvo

Povezane digitalne tehnologije in podatkovne aplikacije so v središču inovacij v vseh sektorjih³³. Stroga pravila EU o varstvu podatkov, ki se uporabljajo tako na spletu kot zunaj njega, so osnova za vrhunsko regulativno ureditev na področju inovacij, ki ji lahko uporabniki zaupajo in ki evropski industriji omogoča, da pridobi konkurenčno prednost v svetovnem na podatkih temelječem gospodarstvu.

Podatki bodo spodbujali digitalne inovacije, če se bo hkrati vlagalo tudi v digitalne zmogljivosti, ki so potrebne za obdelavo eksponentno naraščajočih količin podatkov. Nedavni **podatkovni sveženj** bo sprostil potencial podatkov iz javne in znanstvene sfere ter omogočil, da te podatke lahko ponovno uporabijo evropska zagonska podjetja³⁴. Omogočanje ponovne uporabe podatkov je bistveno za delo z analitiko velepodatkov, ki bo spodbujala gospodarsko rast, podpirala inovacije in pomagala pri obravnavanju ključnih družbenih izzivov, kot sta zdravstvo ali javni prevoz. Podatkovni sveženj prinaša tudi nadaljnje smernice o izmenjavi zasebnih podatkov in bo prispeval k sprostitvi podatkov, ključnih za inovacije. Na primer, za razvoj novih oblik posameznikom prilagojenih zdravil raziskovalci v EU potrebujejo dostop do velikega števila človeških genomov³⁵ in osebnih zdravstvenih podatkov³⁶.

Podatki so surovina za **umetno inteligenco**, algoritmi pa so mehanizmi, prek katerih aplikacije umetne inteligence uporabljajo podatke in se učijo novih nalog. Strojna berljivost in skupne oblike zapisov podatkov so ključne, da se lahko aplikacije umetne inteligence razvijajo in samoorganizirajo podatke³⁷. Vrednote Unije in pravna varnost, ki jih zagotavlja

³⁰ Na primer preprečevanje odstranitve podjetij s seznama brez predhodnega obvestila ali jasnih razlogov, nepregledni pogoji za dostop do podatkov ali zagotavljanje boljše prepoznavnosti lastnim izdelkom za široko porabo kot izdelkom drugih podjetij, ki uporabljajo spletne posredniške storitve.

³¹ Predlog uredbe o spodbujanju pravičnosti in preglednosti za poslovne uporabnike spletnih posredniških storitev, COM(2018) 238 z dne 26. aprila 2018.

³² COM(2018) 185 z dne 11. aprila 2018.

³³ COM(2018) 306 – Obnovljeni evropski načrt za raziskave in inovacije – priložnost Evrope, da postane vodilna v tehnologiji.

³⁴ Sporočilo „Na poti k skupnemu evropskemu podatkovnemu prostoru“, COM(2018) 232 final z dne 25. aprila 2018, in spremljajoči sveženj.

³⁵ 14 držav članic je podpisalo izjavo o sodelovanju z naslovom „Na poti k dostopu do vsaj milijona sekvenciranih genomov v Evropski uniji do leta 2022“: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-countries-will-cooperate-linking-genomic-databases-across-borders>.

³⁶ Sporočilo o omogočanju digitalne preobrazbe zdravstva in zdravstvenega varstva na enotnem digitalnem trgu; krepitev vloge državljanov in oblikovanje bolj zdrave družbe, COM(2018) 233 z dne 25. aprila 2018.

³⁷ Posameznik ima na primer pravico, da zanj v skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov ne velja odločitev, ki temelji izključno na avtomatizirani obdelavi in ima pravne učinke zanj ali nanj podobno pomembno vpliva. Uporabljajo se nekatere izjeme.

nova ureditev varstva podatkov, prispevata k zagotavljanju ustreznega okolja za razvoj tehnik strojnega učenja za umetno inteligenco v EU – takšno, katere algoritmi in programi, ki se učijo iz človeškega vedenja, upoštevajo visoke standarde varstva podatkov in temeljne pravice, tako da te inovacije niso prepuščene tistim, ki se ne ravna po takih standardih³⁸. Komisija je predstavila okvir, ki bo Evropi omogočil čim večje koristi umetne inteligence, in predlaga cilj letnih naložb zasebnih in javnih akterjev v višini vsaj 20 milijard EUR letno med letoma 2020 in 2030, da bi lahko Evropa v celoti izkoristila to ključno omogočitveno tehnologijo³⁹. Pričakuje se, da bo samo uporaba umetne inteligence do konca naslednjega desetletja okrepila svetovno gospodarstvo za do 13 bilijonov EUR; EU mora vlagati, da bo pri tej rasti vodilna⁴⁰. Poleg tega lahko podatki in storitve, pridobljeni iz **vesoljskih sistemov**, vključno s podatki, pridobljenimi z opazovanjem Zemlje, informacijami za določanje geografskega položaja in satelitskimi komunikacijami, podpirajo pristope umetne inteligence in pomagajo odpirati številne poslovne priložnosti v vseh državah članicah.

Komisija je predložila tudi predlog za **skupno podjetje za visoko zmogljivo računalništvo** z namenom združevanja redkih sredstev in javnega naročanja visoko zmogljivih računalnikov, ki so potrebni, če želimo biti še naprej na čelu raziskav in inovacij, zlasti na področju umetne inteligence in drugih aplikacij, ki uporabljajo velepodatke⁴¹. Instrument mora Svet dokončno potrditi septembra 2018, da se javna naročila lahko začnejo s 1. januarjem 2019. Vsaka zamuda pri sprejetju predloga bi mednarodnim konkurentom prinesla prednost pri dajanju prebojnih inovacij na trg.

Prav tako ima EU pomembne naložbene vrzeli v **znanju in spretnostih** ter **digitalni poveztljivosti**, vključno pri temeljitem razumevanju **interneta stvari**⁴², ki jih bo treba v prihodnjih letih intenzivno obravnavati. Glede na trenutne naložbene trende imamo skupaj javno in zasebno naložbeno vrzel v višini 155 milijard EUR za dosego dogovorjenih ciljev glede poveztljivosti do leta 2025. Precejšnje so tudi vrzeli in neskladja v znanjih in spretnostih, saj približno 40 % delovne sile v Evropi potrebuje digitalno izpopolnjevanje⁴³, 70 milijonom Evropejcev pa primanjkuje osnovne bralne in matematične pismenosti.⁴⁴ Poleg tega 40 % podjetij, ki želijo zaposliti strokovnjake na digitalnem področju, te težko najdejo (strokovnjaki za informacijske in komunikacijske tehnologije so v štiriindvajsetih državah članicah EU deficitarni poklic). Ocenjuje se tudi, da se bo povpraševanje po strokovnjakih za informacijske in komunikacijske tehnologije v obdobju 2015–2025 povečalo za približno 10 %, kar pomeni okoli 400 000 novih delovnih mest⁴⁵.

Komisija je v odziv na te naložbene potrebe v svojem predlogu **večletnega finančnega okvira** za obdobje 2021–2027 močno povečala ambicije za podporo digitalnim prednostnim nalogam na ravni EU, tako da je predlagala nov program za digitalno Evropo, pa tudi ključne prispevke za digitalno gospodarstvo na področjih, kot so raziskave in inovacije ter kohezijska

³⁸ Ukrepi v zvezi s tem so opisani v sporočilu „Umetna inteligenca za Evropo“, COM(2018) 237 z dne 26. aprila 2018.

³⁹ Sporočilo o umetni inteligenci za Evropo, COM(2018) 237 z dne 26. aprila 2018.

⁴⁰ 14 % svetovnega bruto domačega proizvoda, poročilo Price Waterhouse Cooper z naslovom „Sizing the prize: What's the real value of AI“, (2017).

⁴¹ COM(2018) 8 z dne 11. januarja 2018.

⁴² V zvezi s tem je Komisija nedavno predstavila pobudo v zvezi s standardnimi patenti, ki določa jasnejši okvir za spodbujanje razvoja ključnih tehnologij. COM(2017) 712 z dne 29. novembra 2017.

⁴³ COM(2018) 306 – Obnovljeni evropski načrt za raziskave in inovacije – priložnost Evrope, da postane vodilna v tehnologiji.

⁴⁴ Sporočilo o novem programu znanj in spretnosti za Evropo, COM(2016) 381 z dne 10. junija 2016.

⁴⁵ Cedefop, evropska panorama znanj in spretnosti (2016) Strokovnjaki za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo: priložnosti in izzivi na področju znanj in spretnosti.

politika in instrument za povezovanje Evrope⁴⁶. Vendar bo treba ta dodatni napor iz proračuna EU dopolniti z dodatnimi naložbami držav članic in spodbuditi zasebni sektor, da bi zagotovili nujno potrebno konkurenčnost evropskega gospodarstva in strokovno izpopolnjevanje evropske delovne sile.

Komisija je s svežnjem predlogov z dne 25. aprila 2018 predložila vse preostale ukrepe za enotni digitalni trg in predstavila okvir za prihodnost umetne inteligence. Komisija poziva k potrditvi teh ukrepov in določitvi prednostnih nalog, da se zagotovi hitro sprejetje ustreznih pravnih aktov.

5. Zaključek

Enotni digitalni trg korak za korakom širi svoje koristi na državljane in podjetja v EU. Potrebna so dodatna prizadevanja za dokončanje pogajanj o preostalih predlogih in za izpolnitev cilja Evropskega sveta, da se strategija za enotni digitalni trg zaključi do konca leta 2018.

EU je že zdaj dobro opremljena s predpisi za učinkovito obravnavo novih izzivov, povezanih s podatki, pod pogojem, da vsi akterji tesno sodelujejo pri učinkovitem izvajanju in uporabi novih orodij za zaščito posameznikovih pravic do zasebnosti in varstva podatkov, pa tudi širše, da se zaščitijo temelji naših demokracij, ki temeljijo na svobodnih volitvah, svobodi izražanja ter odprti in raznoliki razpravi, v kateri se dezinformacije lahko izpodbijajo.

Glede na strateški pomen splošne uredbe o varstvu podatkov za podatkovno suverenost Evropske unije bi morale vse države članice omogočiti njeno takojšnjo in neposredno uporabo od 25. maja 2018, vključno z vsemi ustreznimi ukrepi. Čim prej bi bilo treba zaključiti pogajanja o uredbi o e-zasebnosti ter o posodobljeni uredbi EU o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije in o prostem pretoku takih podatkov.

Pri upravljanju digitalne preobrazbe bi si morali še naprej prizadevati za resnično evropski pristop, ki temelji na naših temeljnih vrednotah in na preprečevanju samouničujočega tekmovanja v zniževanju standardov. Regulativno okolje mora biti oblikovano tako, da podpira posameznike in ustvarjalce v spletnem okolju v enaki meri kot tiste zunaj spleta. To je način, na katerega lahko EU postane akter, ki določa svetovne standarde za varstvo osebnih podatkov, kibernetsko varnost, internetno nevtralnost ter pravičnost in odgovornost v gospodarstvu spletnih platform. Z zaupanja vrednimi digitalnimi storitvi in inovacijami lahko postane tudi vodilna sila pri uporabi teh standardov v praksi.

Vendar zgolj vzpostavljen regulativni okvir ne bo dovolj, da EU prevzame vodilno vlogo v digitalnem gospodarstvu. Da bi se to lahko zgodilo, morajo evropske vlade in podjetja, tako velika kot mala, vlagati in izkoriščati široke možnosti, ki jih ponujajo tehnologije, kot so umetna inteligenca in velepodatki, ter uporabljati enotni digitalni trg kot odskočno desko za uvedbo konkurenčnih rešitev za svetovno podatkovno gospodarstvo.

Komisija poziva voditelje k razpravi in oblikovanju strateških usmeritev glede navedenih ključnih političnih prioritet, da se enotni digitalni trg dokonča pred koncem tega leta in da se zagotovi močno varstvo podatkov, na katerem lahko zgradimo dinamično digitalno Evropo.

⁴⁶ COM(2018) 321 z dne 2. maja 2018 – Sodoben proračun za Unijo, ki varuje, opolnomoča in ščiti – večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027.

Komisija poziva voditelje k razpravi in oblikovanju strateških usmeritev z namenom, da:

- 1. se kar najhitreje izvedejo vsi preostali ukrepi, potrebni za pripravo na uporabo splošne uredbe o varstvu podatkov v vseh državah članicah;*
- 2. se Svet pozove, naj hitro sprejme svoje pogajalsko stališče o uredbi o e-zasebnosti, katere cilj je zagotoviti zaupnost elektronskih komunikacij, da bi se pogajanja lahko začela do junija 2018 in bi bila uredba lahko sprejeta do konca leta 2018;*
- 3. se zagotovi, da bosta sozakonodajalca do junija 2018 dosegla soglasje o zakoniku o elektronskih komunikacijah in uredbi o prostem pretoku neosebnih podatkov, do konca leta 2018 pa še o vseh ostalih predlogih za dokončanje enotnega digitalnega trga v skladu s pozivom Evropskega sveta iz oktobra 2017;*
- 4. se pritegnejo potrebne javne in zasebne naložbe, da bodo podjetja in javni sektor uvedli umetno inteligenco, ukrepe za kibernetsko varnost, omrežja s povezljivostjo 5G, visoko zmogljivo računalništvo in druge nove digitalne tehnologije, ter da se spodbujajo digitalna znanja in spretnosti, ki so bistveni za okrepitev inovacij in ključnega pomena za našo prihodnjo konkurenčnost v svetovnem na podatkih temelječem gospodarstvu.*